

VLIZINE

jrg. 13, nr. 2 (februari 2012)

Hét e-zine met praktische informatie over onderzoek en beleid door en voor Vlaamse mariene wetenschappers.

Deze gratis on line uitgave van het Vlaams Instituut voor de Zee vzw verschijnt maandelijks en wordt verspreid onder alle geïnteresseerden.

V.U.: Jan Mees

Redactie: Jan Seys, Nancy Fockedeij

Reacties naar jan.seys@vliz.be

Volg VLIZ nu ook op Twitter: [@jmeesvliz](https://twitter.com/jmeesvliz)

Het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) wil via dit e-zine maandelijks informeren over de eigen activiteiten en die van onderzoeks- en beleidsgroepen in Vlaanderen actief in de mariene en kustgebonden wetenschappen. Alle nuttige informatie van uw kant (zoals vacatures, nieuwe projecten, vraag voor samenwerking, interessante symposia, etc.) wordt graag ingewacht om in het eerstvolgende VLIZINE te worden opgenomen. Dit bericht bereikt u via de VLIZINE rondzendlijst. Om u in te schrijven stuur een (leeg) mailtje naar: vlizine-subscribe@vliz.be; uitschrijven kan via vlizine-unsubscribe@vliz.be. Archiveren van dit e-zine zijn raadpleegbaar via deze [link](#).

1. Kalender

[1.1. Littoral 2012: Coasts of Tomorrow](#)

[1.2. Haven- en kustbescherming modelleren: Coastlab12 in Gent](#)

[1.3. Middeleeuwse schepen en maritieme nederzettingen archeologisch bekeken](#)

[1.4. Oceans of change – ICES/PICES conferentie voor jonge vorsers](#)

[1.5. Mariene biodiversiteit en biotechnologische toepassingen](#)

[1.6. Studiedag piraterij versus visserij](#)

[1.7. Bouwen en renoveren van sluizen](#)

2. Publicaties

[2.1. Jobs- en exploitatieverlies door overbevissing](#)

[2.2. Geneeskundige rapporten van de Britse Royal Navy](#)

[2.3. IMARES volgen via Facebook](#)

[2.4. Zwin project ZTAR één jaar ver](#)

3. Vacatures, beurzen en fondsen

[3.1. VLIZ zoekt jobstudenten voor volgende zomer](#)

[3.2. Laborant/technicus gezocht bij ILVO Visserij](#)

[3.3. Tijdelijk contractueel bij Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer](#)

[3.4. Marine Genomics zomeropleiding](#)

4. Belgisch marien onderzoek in de kijker

[4.1. Het belang van roggengras voor de Belgische visserijsector](#)

[4.2. Historische ontbossingen schuld van planktonwijzigingen in de zee](#)

5. Varia

[5.1. Goed kwallenjaar in aantocht?](#)

[5.2. Wat zijn de oceanen waard en hoe is het ermee gesteld?](#)

[5.3. Zeecijfer: Het weer aan de kust - meer zon en minder regen](#)

6. Doctoraten

[6.1. Effect van polyhydroxybutyraat op kweek van Syberische steur](#)

7. Zeewaarnemingen

[7.1. Potvis opgeruimd](#)

[7.2. Grijze zeehond in Zeeland talrijker dan gewone zeehond](#)

8. Vraagbaak

1.1. Littoral 2012: Coasts of Tomorrow

De tweejaarlijkse conferentie over het beheer van kustsystemen strijkt straks neer in Oostende. Van 27 tot en met 29 november 2012 zal het Kursaal veel Europese wetenschappers, beleidsvoerders, ambtenaren en andere stakeholders verwelkomen met een boeiend programma opgehangen aan vier hoofdthema's: 'Natuurbescherming in kustgebieden: kansen *versus* conflicten', 'Productiviteit van de zee en hoe die duurzaam benutten', 'Innovatie en multifunctionaliteit bij bouwwerken' en 'Hoe meet je duurzaamheid in kustgebieden?'. Naast boeiende voordrachten wordt ook gedacht aan een postersessie, bedrijvenstands, een debat over 'Aligning policies, frameworks & legislation' en veldexcursies. Meer info: www.littoral2012.eu.

[\[top\]](#)

1.2. Haven- en kustbescherming modelleren: Coastlab12 in Gent

Na eerdere edities in Porto, Bari en Barcelona zal van 17 tot 20 september 2012 de Coastlab conferentie voor het eerst neerstrijken in ons land (het Pand, Gent). Het departement burgerlijke bouwkunde van de Universiteit Gent trekt dit gebeuren, dat zal inzoomen op het modelleren van kustprocessen. Het doelpubliek zijn ingenieurs, wetenschappers en andere professionals begaan met studieonderwerpen als golven, stromingen, erosie en sedimenttransport, energie uit de zee, meettechnieken, haven- en kustinfrastructuur, etc. Meer info: www.coastlab12.com.

[\[top\]](#)

1.3. Middeleeuwse schepen en maritieme nederzettingen archeologisch bekeken

De provincie West-Vlaanderen en het agentschap Onroerend Erfgoed organiseren op 23-24 maart 2012 op het domein Raversijde (Nieuwpoortsesteenweg 636, Oostende) een boeiend tweedaags studiemoment: 'Walraversijde, met zicht op zee'. Specialisten zullen er een blik werpen op de stand van zaken van het archeologisch onderzoek op laatmiddeleeuwse maritieme nederzettingen (inclusief Walraversijde) en scheepswrakken. Onderzoeksresultaten uit binnen- en buitenland komen hierbij aan bod. Op dag twee in de voormiddag wordt specifiek het bredere publiek beoogd (www.west-vlaanderen.be/raversijde). Inschrijven, vóór 20 maart 2012, kan op www.west-vlaanderen.be/evite of telefonisch via het provinciedomein Raversijde (059/70 22 85).

[\[top\]](#)

1.4. Oceans of change – ICES/PICES conferentie voor jonge vorsers

Om deelname van jonge vorsers te stimuleren, organiseren ICES (International Council for the Exploration of the Sea) en PICES (North Pacific Marine Science Organization) in Mallorca straks een vierdaags symposium (24-27 april 2012). Origineel is dat de jonge zeewetenschappers zelf vanuit een stuurgroep het programma samenstellen en bepalen. Ook zaken als loopbaanadvies, proposal writing en communicatievaardigheden zullen er aan bod komen. Meer info: www.ices.dk/marineworld/oceans/index.asp.

[\[top\]](#)

1.5. Mariene biodiversiteit en biotechnologische toepassingen

Wie het fijne wil weten over hoe zeeleven (macroalgen, ongewervelden, microörganismen) kan benut worden voor biotechnologische toepassingen allerhande, is aan het goede adres op het symposium rond nieuwe strategieën en toekomstperspectieven van Blue Biotechnology op 9-10 mei in Kiel. Het Duitse instituut GEOMAR en het agentschap Norgenta North German Life Science hosten de meeting, in het kader van het SUBMARINER project ("Sustainable Uses of Baltic Marine Resources"). Registreren en meer info op: www.submariner-project.eu.

[\[top\]](#)

1.6. Studiedag piraterij versus visserij

Piraten en kaapvaart behoren tot de meest populaire thema's uit de maritieme geschiedenis. Het NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum (Oostduinkerke) wil op zaterdag 10 maart 2012 de plaats van de vissers in dit verhaal belichten: vissers die als piraten of kapers optreden, vissers als informanten van machthebbers of als uitvoerders van paramilitaire operaties op zee. Tevens blijkt deze studiedag vooruit op de expo 'Zeeschatten', die van 8 juni (Wereldoceanendag) tot 15 november in het museum zal kunnen worden bezocht. Meer info: www.navigomuseum.be.

[\[top\]](#)

1.7. Bouwen en renoveren van sluizen

Vlaanderen kent een 'revival' in de sluizenbouw. Heel wat sluizen zijn aan vervanging toe, de scheepvaart zit in de lift, de binnenvaart scoort als alternatief vervoermiddel... kortom, hoogtijd voor een studiedag rond dit thema: 20 maart 2012. Opdrachtgevers en ontwerpers komen aan bod, alsook actuele projecten van sluizenbouw. Plaats van gebeuren: Ingenieurshuis,

[\[top\]](#)

2.1. Jobs- en exploitatieverlies door overbevissing

De stichting New Economics Forum publiceerde recent een interessante studie met als titel 'Jobs lost at sea: overfishing and the jobs that never were'. In dit werkstuk argumenteren ze waarom Europa zijn visstocks moet beheren volgens het "Maximum sustainable yield" (MSY) principe in plaats van overbevissing van bepaalde bestanden te riskeren, zoals vandaag het geval is. Bij dit lagere bevissingsniveau overleeft immers meer volwassen vis, die voor de voortplanting instaat. Uit de studie van 43 Europese bestanden blijkt alvast dat een dergelijke MSY exploitatie, hoe contradictorisch het ook lijkt, finaal meer vis (3,5 miljoen ton of beantwoordend aan de vraag van 155 miljoen EU burgers en 3 miljard EUR waard) en meer jobs (100.000 extra) oplevert! De studie kan worden gedownload via: <http://www.neweconomics.org/node/1968>.

2.2. Geneeskundige rapporten van de Britse Royal Navy

Artsen aan boord van schepen van de Britse Royal Navy waren verplicht een gedetailleerd verslag te maken. Deze verslagen, die de periode 1793-1880 omvatten, zijn in 2008 aangekocht door de National Archives en intussen deels doorzoekbaar gemaakt. Via onderstaande link kunnen inmiddels niet minder dan 11 miljoen documenten worden ingekeken: <http://www.nationalarchives.gov.uk/surgeonsatsea/>. Dit unieke archief kan doorzocht worden, bv. op naam van de arts, patiënt of het schip, maar bijvoorbeeld ook op ziekte. Aardig meegenomen is dat je er ook schetsen en kaarten vindt, details van de inrichting van schepen of info over bezochte havens. Ze bieden bovendien een kleurrijk beeld van het leven op een schip in de 18de en 19de eeuw in al zijn facetten (dronkenschap, geslachtsziektes, schurft, haaienbeten, blikseminslag, muijerij, etc.).

[\[top\]](#)

2.3. IMARES volgen via Facebook

IMARES, zelf onderdeel van Wageningen University & Research Centre, is een toonaangevend onafhankelijk researchinstituut voor strategisch en toegepast marien ecologisch onderzoek in Nederland. Met vestigingen in IJmuiden, Yerseke, Den Helder en Texel is IMARES actief rond vier hoofdthema's: aquacultuur, ecologie, milieu en visserij. De primaire focus ligt op de Noordzee, het Waddengebied en de Zeeuwse Delta, maar het instituut is ook actief in het buitenland. Sinds kort kun je IMARES nu ook volgen op Facebook. Via onderstaande link krijg je overzichtelijke informatie over een groot aanbod aan projecten, publicaties, onderzoeksresultaten etc.: <https://www.facebook.com/#!/IMARES.Wageningenur>. Wil je ook geattendeerd worden op nieuws vanuit het instituut, dan kun je inschrijven op een digitale nieuwsbrief.

[\[top\]](#)

2.4. Zwin project ZTAR één jaar ver

Met het LIFE+ project ZTAR ("Zwin Tidal Area Restoration": www.lifenatuurztar.be) willen het Agentschap voor Natuur en Bos en de Provincie Zeeland, met steun van Europa, de Zwinvlakte herstellen in haar oude glorie. Door verzanding is het vroegere rijke slikke- en schorregebied immers geëvolueerd naar een natuurgebied met steeds minder zee-invloed. Het project, dat een jaar geleden van start ging, loopt nog tot 31 december 2015 en heeft een budget van meer dan 4 miljoen EUR (helft betaald door Europa, 41% door ANB en 9% door Provincie Zeeland). In het afgelopen najaar zijn reeds meerdere zoetwaterpoelen gegraven om de Europees beschermde rugstreeppad nieuwe kansen te geven in het Zwingebied. Dit jaar zullen graafmachines de vogeleilanden herstellen en de omliggende waterplassen uitdiepen en verbreden. Ook worden grote stukken afgeplagd (= verwijderen van de bovenste voedselrijke laag) om de schorren en slikken te verjongen. In 2013-14 zullen grote begrazingsblokken worden aangelegd voor koeien en schapen. En pas op het einde van het project volgt de belangrijkste en grootste actie van ZTAR, nl. het herstel en de verbreding van de Zwingel, zodat opnieuw voldoende zeewater in het (uitgebreide) Zwin kan vloeien. Een filmpje over het project vind je op de website.

[\[top\]](#)

3.1. VLIZ zoekt jobstudenten voor volgende zomer

Ook dit jaar wil het Vlaams Instituut enthousiaste jongeren de kans bieden een vakantiejob te doen op het VLIZ te Oostende. Wie iets met de zee heeft, kan solliciteren (brief & cv naar jan.mees@vliz.be) voor een functie in de bibliotheek, het datacentrum of bij de departementen communicatie, cijfers & beleid of logistiek. Meer info op info@vliz.be of T: 059/34 21 30.

[\[top\]](#)

3.2. Laborant/technicus gezocht bij ILVO Visserij

Het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO) zoekt, ter ondersteuning van het wetenschappelijk onderzoek naar de impact van menselijke activiteiten op het mariene milieu, een deskundige. De kandidaat zal in Oostende tewerkgesteld worden binnen de groep Biologisch Milieuonderzoek en dient te beschikken over een diploma van Bachelor in de agro- en biotechnologie of

in de milieuzorg (of gelijkgesteld). Een gemotiveerde sollicitatiebrief, met vermelding van het vacaturnummer EV/2012/004/Dier1, dient uiterlijk op 10 maart 2012 te worden gericht aan Dr. ir. Bart Sonck, afdelingshoofd ILVO-Dier, Scheldeweg 68, 9090 Melle (of mailen naar bart.sonck@ilvo.vlaanderen.be). Meer info over de inhoud van de functie bij Gert Van Hoey (T: 059/56 98 47; E: gert.vanhoey@ilvo.vlaanderen.be).

[\[top\]](#)

3.3. Tijdelijk contractueel bij Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

En bij de Provincie West-Vlaanderen is men op zoek naar een adjunct-adviseur of deskundige projectcoördinator voor de versterking van het Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer. Voor meer informatie over de inhoud van de functie kan je terecht bij kathy.belpaeme@kustbeheer.be of op T: 059/34 21 41.

[\[top\]](#)

3.4. Marine Genomics zomeropleiding

Doctoraatsstudenten en jonge post-docs kunnen nog tot 9 april appliceren voor een plaatsje in de 8ste Summer Course on Marine Ecological & Evolutionary Genomics (biologisch station Roscoff, Frankrijk: 4-15 juni 2012): <http://meeg2012.sciencesconf.org/>. De cursus zal inzicht verschaffen in aspecten van mariene fylogenetica, fylogeografie, populatiegenetica en 'marine genomics'. Er zal ook gewerkt worden rond het gebruik en de potenties van marine genomics in industrie ("blue biotech"), onderzoek en ontwikkeling.

[\[top\]](#)

4.1. Het belang van roggen voor de Belgische visserijsector

De Belgische boomkorvisserij beschouwt roggen als een interessante bijvangst. Daarom onderzocht Emely Hanseeuw in het kader van haar masterscriptie biowetenschappen aan de Hogeschool Gent (academiejaar 2010-11), hoe belangrijk die bijvangst wel is en hoe plaatsgebonden. Bleek dat van de vijf bemonsterde roggensoorten, *Raja montagui* (57%) en *Leucoraja naevus* (35%) het meest werden teruggewooid. Teruggooi van *Raja clavata* bedroeg slechts 2%. Daarenboven bleek het gebied waar gevestigd wordt een zeer grote invloed te hebben op de hoeveelheid teruggooi, met de belangrijkste percentages (58%) in de Ierse Zee. Aanvullend verfijnde Emely eerder onderzoek van ILVO naar leeftijdsbepaling bij roggen. Omdat roggen kraakbeenvissen zijn, kunnen gehoorbeentjes of otolieten hier niet worden gebruikt maar kijkt men naar de wervels. Bij de toegepaste methode werden de wervels tweemaal gekookt en niet gekleurd. Thesisbegeleiding: Sofie Vandemaele (ILVO) en Jan Jaap Poos (IMARES). Bron: <http://www.scriptieprijs.be/uploads/documentenbank/517f65f162879b6672504f8b4f7ecb5d.pdf>

[\[top\]](#)

4.2. Historische ontbossingen schuld van planktonwijzigingen in de zee

Met het artikel "Historical land use change has lowered terrestrial silica mobilization" (Nature Communications; DOI: 10.1038/ncomms1128) won Eric Struyf (Universiteit Antwerpen, department Biologie) de meest recente VLIZ North Sea Award. Hij en zijn collega-auteurs konden voor het Scheldestroomgebied immers aantonen dat export van silicium van het land naar de kustwateren zeer bepalend is voor de dynamiek van fytoplanktonbloei daar. Als zoals in Vlaanderen uitgestrekte bossen plaats hebben moeten maken voor landbouwgrond, wordt de afvoer van silica via de rivieren naar zee met een factor 2-3 verminderd. Hierdoor zullen kiezelwieren of diatomeeën die afhankelijk zijn van een zekere input van silicium, inboeten ten opzichte van ander fytoplankton zoals zweempwiertjes. Gevolg: meer schuimalgen (en schuim) en minder diatomeeën en een grondige wijziging in het mariene ecosysteem. .

[\[top\]](#)

5.1. Goed kwallenjaar in aantocht?

In een recent bericht van de Strandwerkgroep werd het verband gelegd tussen de zeewatertemperatuur in februari en het voorkomen van oorkwal in de zomer. Blijkt dat onze bekendste kwal ("de kwal met de vier witte ringen" i.e. geslachtsorganen) met name opduikt in zomers waar een koude februari maand aan voorafging. Reden is dat het tijdens de winter is dat bepaald wordt hoeveel minuscule schijfjes ('mini-kwalletjes') door het vastzittende poliep stadium van de kwal worden afgescheiden (= strobilatie). Daalt de zeewatertemperatuur niet onder de 6°C, dan treedt er nauwelijks strobilatie op en zijn er de volgende zomer bijna geen kwallen in zee. Deze winter zag het er even benard uit voor de kwallen, tot de temperaturen vanaf eind januari plots in vrije val gingen. Gevolg: straks vermoedelijk behoorlijk wat kwallen vóór onze kust.

[\[top\]](#)

5.2. Wat zijn de oceanen waard en hoe is het ermee gesteld?

Vorige week vond in Singapore de World Oceans Summit plaats, een organisatie van The Economist (<http://www.economistconferences.asia/event/world-oceans-summit>). Eén van de vragen waarover men zich heeft gebogen is

hoeveel de oceanen waard zijn, zowel direct (olie- en gaswinning, visvangst, toerisme,...) als indirect. Bij een vorige analyse voor de periode 2005-2009 kwam men uit op een totaal van 4363 miljard EUR voor de vijf jaar, met als uitspringers scheepvaart (1437 miljard EUR), kusttoerisme (928 miljard EUR), visserij & aquacultuur (802 miljard EUR) en olie/gaswinning (476 miljard EUR). Tegelijkertijd beseft men ook dat deze inkomsten en diensten door slecht beheer onder druk kunnen komen te staan. Daartoe besliste een groep wetenschappers recent om een Ocean Health Index te ontwikkelen, zeg maar een soort “Dow Jones” voor de gezondheid van de oceanen:

http://www.conservation.org/sites/marine/initiatives/ocean_health_index/Pages/ocean_health_index.aspx. Met deze nieuwe index wil men op een heldere manier communiceren over de actuele toestand van de oceaan.

[top]

5.3. Zeecijfer: Het weer aan de kust – meer zon en minder regen

De gemiddelde jaarlijkse hoeveelheid neerslag aan de kust bedraagt 670 mm, terwijl dit in het binnenland oploopt tot 780 mm. De kust wordt eveneens gekenmerkt door meer uren zonneschijn, 1700 uren ten opzichte van 1550 uren in het binnenland. De temperatuur aan de kust is in de zomer gemiddeld 1°C lager en in de winter 1°C hoger in vergelijking met het binnenland van België. Deze en andere betrouwbare ‘zeecijfers’ vind je terug op de VLIZ website: www.vliz.be/cijfers_beloid/zeecijfers/index.php (klik op ‘Fysisch-chemisch milieu’ en ‘Klimaat’). Meer informatie over de weerfenomenen aan onze kust vind je in verschillende artikels door David Dehenauw in De Grote Rede: www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref&refid=26621, www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref&refid=35235 en www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref&refid=67587.

[top]

6.1. Effect van polyhydroxybutyraat op kweek van Syberische steur

Aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen van de Gentse universiteit doctorerde **Ebrahim Hossein Najdegerami** op 1 maart op het onderwerp: “The effects of poly-beta-hydroxybutyrate on culture of larvae and juveniles of the Siberian sturgeon (*Acipenser baerii* Brandt)”. Promotoren zijn prof. Peter Bossier en Nico Boon.

[top]

7.1. Potvis opgeruimd

Het lijkt alweer een hele tijd geleden, maar intussen is de op 8 februari 2012 levend aangespoelde en op het strand van Heist gestorven Potvis netjes opgeruimd. Het jonge mannetje van 13-14 m lang bleek, eens hij in de ondieptes ter hoogte van Heist was terechtgekomen, een vogel voor de kat. Het dier was nochtans, blijkens de autopsie, in goede conditie vooraleer hij strandde. Meer info: <http://www.mumm.ac.be/NL/News/index.php>.

[top]

7.2. Grijs zeehond in Zeeland talrijker dan gewone zeehond

Uit het recente rapport ‘Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2010/2011’ (Strucker, Arts & Lilipaly 2012: <http://www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref&refid=213038>) leren we dat de zoute Deltawateren tegenwoordig 475.000-490.000 watervogels herbergen. Het gebied is trouwens jaarrond van grote internationale betekenis voor watervogels, met overschrijdingen van de 1%-norm bij 31 soorten. De Oosterschelde spant de kroon (17 soorten > 1%), gevolgd door Westerschelde (13 sp.), het Grevelingenmeer (8 sp.), de Voordelta (4 sp.) en het Veerse Meer (2 sp.).

Maar misschien wel het merkwaardigste nieuws komt van het zeehondenfront. Daar waar grijze zeehond traditioneel een soort van rotskusten is, is het maximaal vastgestelde aantal van deze soort (677 exemplaren in april 2011) intussen reeds hoger dan dat voor de “gewone” zeehond (530 ex.). Het voorkomen van de grijze zeehond in Zeeland is grotendeels beperkt tot de Voordelta.

[top]

8. Vraagbaak

In de vorige VLIZINE stelden we de vraag wat de oorsprong en het mechanisme achter de merkwaardige zandtorentjes waren die VLIZ-collega André Catrijsse begin januari 2012 mocht waarnemen op een strand in North-Carolina. Johan Reyns stuurde ons volgend artikel <http://www.vliz.be/imis/imis.php?module=ref&refid=212682> waaruit blijkt dat deze “ephemeral bedform turrets” het resultaat zijn van windwerking op vochtige zandmassa’s in het voorduin.

DISCLAIMER

VLIZINE heeft als doel informatie te verstrekken. Eventuele standpunten zijn die van de auteurs en stemmen niet noodzakelijk overeen met die van het VLIZ. Het VLIZ is niet verantwoordelijk voor enige schade opgelopen ten gevolge van foutieve of verkeerd geïnterpreteerde informatie in dit e-zine, noch voor de inhoud van websites waarnaar verwezen wordt. Uw adres opgenomen in onze e-zine rondzendlijst wordt niet aan derden doorgegeven zonder uw toestemming en wordt niet gebruikt voor commerciële doeleinden.

COPYRIGHT

Copyright © 2012 Vlaams Instituut voor de Zee. Delen uit dit e-zine mogen in andere publicaties worden overgenomen, maar uitsluitend met bronvermelding. Deze publicatie mag wel in haar geheel ter kennismaking worden doorgestuurd naar derden.

LID WORDEN VAN HET VLIZ KAN

Meer info vindt u op onze website.

WEBSITE

www.vliz.be

Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute
VLIZ – InnovOcean site
Wandelaarkaai 7
8400 Oostende
Tel. +32-(0)59-34 21 30
Fax +32-(0)59-34 21 31
<http://www.vliz.be>